

IN MEMORIAM

FOTO THOMIR PINTER

Tomaž Kržišnik¹

9. 2. 1943–22. 5. 2023

Z bolečino ob tvojem odhodu, dragi Tomaž, so pomešani daljni spomini, v čas, ki smo ga preživljali skupaj s tvojo ženo Majo, prihajali k tebi v Varšavo med študijem, in tudi s spomini na kasnejša leta, ko so se pri tebi v Žireh spletala velika prijateljstva, še preden je ogenj zajel tvojo domačijo, in v letih zatem, ko je pričel ob njej nastajati tako poseben vrt, ki sta ga snovala z Juto Krulc, tvojo taščo. Zadnja leta si preživljal tam, ob tebi sta bila Maja in sin Tadej. Živel si polno, včasih je bilo težko in lepo obenem. Vedno si imel kup idej, veliko si jih uresničil. Znal si počakati, da je napočil pravi čas. Ne psihična napetost, ne travme, temveč sproščenost, trenutni odnos do sveta, ljubezen, dobrota in dobrohotnost so pod tvojimi rokami ustvarjale pomembna dela.

Nikoli nisi bil umetnik le na enem področju. Kot slikar, grafik, ilustrator in vsestranski oblikovalec si na vsa likovna področja svojega raznolikega ustvarjanja prenašal delce iz življenja. Vsakdanje predmete, notranjosti prostorov in pokrajine si zaznaval do drobnih podrobnosti. Narava, ljudje in predmeti so te zanimali taki, kot so se znašli pred teboj, in to, kar si videl, si z izkušnjo umetnika prenašal na papir kot pisane strukture, izrisane v krožnem prostoru.

Bili smo priče svojevrstnim simbolnim zasnovam, ki si jim kot umetnik z dozorelo formo dajal nadčasovni nadih, pa čeprav so tvoja dela nastajala na različnih koncih sveta. Mnoga potovanja po svetu so v tvojem delu pustila sledi, ki so v skicah, risbah in pastelih neponovljive. V času, nasičenem z abstraktno govorico, je bilo tako upodabljanje resnične narave in asociativno doživetih prostorov osvežitev. Vselej si bil inovativen, drugačen. Tvoje zavestno deformirane črte so bile

¹ Besedilo je bilo objavljeno tudi na spletni strani Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov.

hipen zapis dejanskega stanja, ki so ga zaznavale tvoje oči. Obrisna risba, vihrava, neujeta, svobodna, ki pripoveduje o stanju natančno določenega trenutka, se je umirjala, prehajala v premišljeno izraznost, dobivala novo vrednost. Znal si se popolnoma umakniti vase in si biti zadosten, kar navsezadnje dokazujejo risbe, ki si jih ustvarjal povsod: krhke, občutljive, zvirajoče dinamične in polno doživete, a vendar tako rahle v samo tebi lastni likovni deformiranosti.

Še hranim grafike cikla Sonetje nesreče, na katerih so tvoje sanje z eksplozijo razletenih barvnih motivov v 36-barvnem sitotisku segle v kulturo Prešernovega časa in v oblikovno ter ilustratorsko dejavnost prenekaterih obdobj. Bil si intimen opazovalec in poduhovljen mislec, v svojo umetnost si vnašal podoživljanje vsega, kar si videl in čutil. Redki so, ki to zmorejo. Preden si se upokojil, si kot profesor oblikovanja na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani s svojo srčnostjo in širokim znanjem usmerjal prihajajoče generacije oblikovalcev in ilustratorjev.

Vem, da si vedel. Žirija 14. Slovenskega bienala ilustracije te je na osnovi tvojega dela predlagala za prejemnika nagrade Hinka Smrekarja za življenjsko delo, kar so ti iz sekcije ilustratorjev Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov tudi sporočili. Nagrada, ki bi jo prejel naslednje leto na 15. Slovenskem bienalu ilustracije, ti bo izročena posthumno. Vedel si tudi, da bo v tem času pregledna razstava tvojih tako izjemnih in drugačnih ilustracij zasedala prav posebno mesto v Galeriji Cankarjevega doma v Ljubljani. In si bil tega vesel.

Verjeli smo vate, v tvoje ideje in v dela, s katerimi si v umetnosti oral ledino. Zelo te bomo pogrešali. Ostane tolažba, da je bil čas, ki smo ga preživeli s teboj, neizmerno dragocen.

Počivaj v miru, Tomaž!

■ TATJANA PREGL KOBE